

Södertörnsnycklarna 2010

Individ- och familjeomsorg ur ett
brukar- och medborgarperspektiv

Deltagande kommuner:

Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Nynäshamn, Salem, Södertälje, Tyresö, Värmdö

Deltagare Södertörnsnycklarna 2011

Botkyrka	Staffan Wallier
Haninge	Inger Karlberg
Huddinge	Pia Wrede
Huddinge	Carina Thåström Aronsson, sammankallande
Nacka	Ann Philip
Nynäshamn	Kerstin Perninge
Salem	Lena Persson
Södertälje	Helena Forslund
Tyresö	Leena Andersson
Värmdö	Beatrice Jacobsson
Värmdö	Anna-Karin Ejenström
FoU Södertörn	Martin Börjesson

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
2	Inledning	2
2.1	Syfte med Södertörnsnycklarna	2
2.2	Organisation	2
2.3	Genomförande	3
2.4	Bortfall	3
2.5	Uppföljning av föregående års resultat	3
3	Försörjningsstöd	3
3.1	Bakgrund	3
3.2	Tillfälligt boende och bostadslösa	4
3.3	Unga hushåll (18–24 år) med ekonomiskt bistånd under år 2010	5
3.4	Kompetens hos socialsekreterare/utredare	6
4	Barn och ungdom	8
4.1	Bakgrund	8
4.2	Utredningstider	8
4.3	Förlängningsbeslut och skäl till förlängning	10
4.4	Insatser under och efter utredningstiden	11
4.5	Förhandsbedömningar i Södertörnsnätverket	13
5	Missbruk	14
5.1	Utredningstider	14
5.2	Kontakt med beroendevården	16
5.3	Kompetens missbruk	18

Bilaga 1: Södertörns nyckeltal

Bilaga 2: Skäl till att barnavårdsutredningar förlängs

Bilaga 3: Barnavårdsutredningar 2007–2011

1 Sammanfattning

Individ- och familjeomsorgen har, liksom övriga verksamheter inom Södertörn, under många år tagit fram och följt statistik från verksamheten. Inom ramen för jämförelsearbetet, initierat av SKL, har man under de senaste åren dessutom i en särskild rapport presenterat en rad mjukare värden. Sedan 2010 presenteras de ekonomiska nyckeltalen och den beskrivande statistiken ur de tre kärnverksamheterna försörjningsstöd, barn och ungdom samt missbruk tillsammans i *Södertörnsnycklarna, individ- och familjeomsorg ur ett brukar- och medborgarperspektiv*. Syftet med arbetet är att lära av varandra genom att lyfta fram bra exempel och på så sätt förbättra de insatser som erbjuds inom individ- och familjeomsorgen.

Rapporten är indelad i två delar, där den första fokuserar på mjukare verksamhetsstatistik. Den andra delen (bilaga 1) består av ekonomiska nyckeltal och demografiska siffror som beskriver kommunerna.

Inom försörjningsstöd har kostnaderna för tillfälligt boende belysts. De tre kommuner som har riktlinjer för tillfälligt boende har också en högre andel utbetalat försörjningsstöd som kodats tillfälligt boende. Sambandet kring detta är dock inte klarlagt, utan framtagna uppgifter får ses som ett underlag till fortsatt analys.

För unga hushåll (18–24 år) är den dominerande anledningen till ekonomiskt bistånd arbetslöshet, mellan 30 och 60 procent. Den genomsnittliga bidragstiden för unga hushåll har varit omkring fem månader och cirka 50 procent har haft bidrag i fyra eller fler månader.

Inom barnvården har utredningstiderna mätts och resultaten visar att tiderna skiftar något över tid, men håller sig relativt lika. Sex kommuner har sänkt sin andel utredningar som överstiger de lagstadgade 120 dagarna.

En påfallande liten andel av de utredningar som överstiger fyramånadersregeln har förlängningsbeslut. En kartläggning visar att man i 45–65 procent av de utredningar där man har beviljat insatser även har gjort detta under utredningstiden. Det framkommer också att relativt många heldygnsplaceringar som görs under utredningstiden inte fortsätter efter utredningens slut.

Även inom missbruksvården har utredningstiderna mätts för femte året. Generellt minskar utredningstiderna och kommunerna närmar sig varandra. Orsakerna kan vara att man lärt av varandra och följer upp bättre. En fördjupning kring de olika delarna i utredningsprocessen styrker de antaganden som gjorts tidigare år, det vill säga att styrning och struktur påverkar mest. En tydlig enskild påverkansfaktor är vilken rutin som finns när utredning ska inledas och avslutas.

Kartläggning av vilka som har kontakt med landstingets beroendevård visar att 63 procent av nybesöken under maj månad har denna kontakt. Antal klienter med gemensam vårdplan med beroendevården varierar stort mellan kommunerna.

2 Inledning

Södertörns kommuner har under många år jämfört sig med varandra utifrån verksamhetsstatistik och kostnader. Under de senaste åren har individ- och familjeomsorgen dessutom i en särskild rapport presenterat en rad mjukare värden. Inom IFO:s kärnverksamheter försörjningsstöd, barn och ungdom samt missbruk sammanställs nu för andra året båda delarna i en denna rapport, *Södertörnsnycklarna 2011, Individ- och familjeomsorg ur ett brukar- och medborgarperspektiv*. Nytt för i år är sammanställningen av bakgrundsfaktorer (tabell 1) för de deltagande kommunerna. De kommuner som deltar i nätverket är Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Nynäshamn, Salem, Södertälje, Tyresö och Värmdö. Tillsammans hade dessa kommuner 556 000 invånare i december 2010.

	Botkyrka	Haninge	Huddinge	Nacka	Nynäshamn	Salem	Södertälje	Tyresö	Värmdö
Befolkning 31 december 2010	82 608	77 054	97 453	90 108	26 032	15 391	86 246	42 947	38 301
Invånare 16-64 år som är arbetslösa eller i konjunkturberoende program, andel	6 %	4 %	5 %	3 %	4 %	3 %	7 %	3 %	3 %
Invånare med högst grundskoleutbildning, andel	22,3 %	18,8 %	15,9 %	9,7 %	18,4 %	14,6 %	21,2 %	13,5 %	13,6 %
Skattekraft kommun, kr/inv	145 636	165 025	171 821	213 815	162 682	176 419	156 480	185 851	181 167
Invånare 16-74 år med eftergymnasial utbildning, andel (2008)	25,0 %	22,9 %	31,7 %	44,1 %	22,7 %	31,8 %	25,4 %	30,1 %	31,0 %
Ohälsotal	48,3	27,2	32,9	21,7	37,6	19,3	38,6	17,7	12,9
Andel flerbostadshus av totalt bostadsbestånd	63,6 %	57,8 %	55,6 %	60,5 %	50,4 %	42,0 %	68,8 %	48,3 %	28,8 %

Tabell 1: Bakgrundsfaktorer. Siffrorna beskriver 2009, om inget annat anges.

2.1 Syfte med Södertörnsnycklarna

Södertörnsnycklarnas primära syfte är att ta fram jämförande statistik för att följa verksamheternas utveckling och att ta fram mjukdata som är intressanta utifrån kvalitetsaspekter ur ett brukar- och medborgarperspektiv. Resultatet av jämförelserna inom Södertörnsnycklarna kan dels användas för att följa den egna kommunens förändringar, dels för att ta del av goda exempel från andra kommuner som kan bli till ett lärande för fler.

2.2 Organisation

Södertörnsnycklarna leds av en styrgrupp som består av IFO-cheferna i de deltagande kommunerna. Det operativa arbetet utgår ifrån en arbetsgrupp bestående av deltagare från samtliga kommuner under ledning av en samordnare och i samverkan med FoU Södertörn, där samtliga kommuner ingår. Arbetsgruppen består av tre undergrupper med ansvar för jämförelser inom försörjningsstöd, barn och ungdom respektive missbruk. Deltagarna arbetar inom respektive kommun som enhetschef, utvecklings-/kvalitetsansvariga eller systemförvaltare. Styrgruppen har beslutat vilka områden som ingår i årets jämförelser och arbetsgruppen har rapporterat löpande hur arbetet med mätningarna har genomförts.

Arbetsgruppen har träffats fem gånger under våren. Däremellan har undergrupperna arbetat med att ta fram underlag via statistikuttåg, enkäter och telefonintervjuer. Undergrupperna har också bearbetat och analyserat det inkomna materialet.

2.3 Genomförande

Inom försörjningsstödsområdet har två områden som är stora och omfattande att kartlägga för första gången i detta sammanhang börjat belysas: kostnader för tillfälligt boende samt ungdomar 18–24 år med längre perioder med försörjningsstöd. Uppgifterna för dessa båda områden är hämtade ur kommunernas verksamhetssystem och grundar sig på Socialstyrelsens system, nytt från 2010, för orsakskodning. Därtill har handläggarnas kompetens och utbildning kartlagts genom en enkät.

Inom barn och ungdom har utredningstiderna mätts för femte gången på samma sätt som tidigare år. Uppgifter om utredningstider från andra jämförelseprojekt har hämtats från www.jamforelse.se. Antal och orsaker till förlängningsbeslut av utredningar samt insatser under utredningstid har undersökts via respektive kommuns verksamhetssystem. Fördjupning i innehållet i förhandsbedömningar har gjorts genom telefonintervju.

Även inom missbruksområdet har utredningstiderna mätts på samma sätt som föregående år. En fördjupning av vad som kan påverka utredningstiden har genomförts via skriftlig enkät. En kartläggning av antalet klienter som har kontakt med både kommunen och landstinget har gjorts genom att handläggarna har tillfrågat samtliga nybesök under maj månad. Genom enkät till enhetscheferna har en kartläggning av antalet gemensamma vårdplaner med landstinget kartlagts. Handläggarnas kompetens och utbildning har inventerats genom samma enkät som inom försörjningsstöd.

Som bilaga finns hårda nyckeltal hämtade ur Kommun- och landstingsdatabasen (Kolada). Det är viktigt i sammanhanget att påpeka att dessa siffror kan skilja sig från andra källor beroende på att de är uträknade utifrån andra premisser.

2.4 Bortfall

Individ- och familjeomsorgen i Nynäshamns kommun har under insamlingsperioden haft tekniska problem i sitt verksamhetssystem. Det har inte varit möjligt att ta ut rapporter och statistik. Det har medfört att många uppgifter från kommunen saknas. I anslutning till tabellerna anges när det av någon anledning inte går att presentera ett resultat för en kommun.

2.5 Uppföljning av föregående års resultat

För att möjliggöra kollegialt utbyte anordnades under våren 2011 en uppföljningskonferens utifrån föregående års jämförelsearbete. Dagen fokuserade detta år på goda exempel från utredningar kring barn och ungdom samt missbruk. Södertälje informerade om arbetet utifrån LEAN och Nacka presenterade sin myndighetsutövningsform. På eftermiddagen berättade Tyresö om Sörmlandsmodellen med öppet intag för personer med missbruksproblematik, Huddinge presenterade projektet Behandlingsgaranti och Södertälje berättade om sin sammanhållna vårdkedja. Dagen avslutades med en reflektion kring den då nyligen presenterade statliga missbruksutredningen. Deltagare under dagen var styrgrupp och projektgrupp samt gruppleddare, chefer och berörda medarbetare från kommunerna.

3 Försörjningsstöd

3.1 Bakgrund

Socialstyrelsen ändrade från och med 2010 sitt system för orsakskodning av försörjningsstöd för att få ett nationellt system för statistikinsamling som är jämförbart mellan kommunerna i landet. Socialstyrelsen delar upp försörjningsstödet i två delar,

försörjningsstöd och livsföring i övrigt. Undergrupper till dessa finns. För att val av kod ska bli likartad har Socialstyrelsen gett ut en guide för hur kodningen ska ske. Det är sedan upp till varje verksamhet som handlägger försörjningsstöd att implementera denna i handläggningen. Eftersom många kommuner fortfarande är inne i ett övergångsskede kan det material som har tagits fram och presenteras i denna rapport skilja sig mot de uppgifter som Socialstyrelsen senare kommer att publicera. Mer information om kategoriseringen av orsaker till ekonomiskt bistånd kan hämtas på Socialstyrelsens hemsida.

3.2 Tillfälligt boende och bostadslösa

Då många kommuner har stora kostnader för tillfälligt boende för akut bostadslösa var ett av nätverkets uppdrag att ta fram uppgifter kring detta. Kommunernas organisation och hantering av frågan skiljer sig stort, varför nedanstående redovisning får ses som ett första steg att börja belysa det komplexa området. Ett deluppdrag var bland annat att relatera kostnaderna till bostadsbestånd. Den uppgift som har kunnat tas fram kring bostadsbeståndet är SCB:s uppdelning på småhus och flerbostadshus. I *Tabell 1: Bakgrundsfaktorer* redovisas andel flerbostadshus av totalt bostadsbestånd. I underlaget finns ingen information om andel hyresrätter respektive bostadsrätter. Uppgiften kan dock ge en fingervisning kring hur möjligheten till andrahandsmarknaden kan se ut inom respektive kommun.

I maj 2012 kommer Socialstyrelsen att publicera de första öppna jämförelserna om hemlöshet. De första jämförelserna kommer framför allt att utgå ifrån kartläggningen av hemlöshetens omfattning, men också innehålla uppgifter om bland annat kommuners handlingsplaner och strategier mot hemlöshet. I jämförelsenätverket har uppgifter begärts in huruvida handläggning av tillfälligt boende finns reglerat i kommunernas riktlinjer för socialtjänsten. Vi har valt att inte värdera innehållet i riktlinjerna utan enbart konstatera om riktlinjer finns.

I Botkyrka, Nacka, Nynäshamn och Huddinge ingår riktlinjer för handläggning av tillfälligt boende som en del i försörjningsstöds riktlinjer. Av dem har Nynäshamn även särskilda riktlinjer för kommunkontrakt. Haninge har särskilda riktlinjer för handläggning av boende. Tyresö, Salem och Värmdö saknar riktlinjer för handläggning av tillfälligt boende. Uppgift om riktlinjer saknas från Södertälje.

Av de belopp som utbetalas som försörjningsstöd finns en orsakskod för tillfälligt boende. I tabell 2 framgår för hur stor andel av utbetalat försörjningsstöd under 2010 som denna kod har använts. Botkyrka, Nynäshamn, Salem och Södertälje kommun saknar eller hade inte möjlighet att få fram uppgifter om kostnader för tillfälligt boende under 2010.

	Haninge	Huddinge	Nacka	Tyresö	Värmdö
Antal hushåll med försörjningsstöd	1 810	2 329	1 097	738	597
Total summa utbetalat försörjningsstöd	74 148 478	112 320 895	57 352 793	29 271 875	28 400 774
Varav utbetalat försörjningsstöd till tillfälligt boende	5 953 466	10 662 034	6 476 109	827 876	395 874
Andel av totalt utbetalat försörjningsstöd som av respektive kommun kodats tillfälligt boende	8,03 %	9,49 %	11,29 %	2,83 %	1,39 %

Tabell 2. Totalt utbetalat försörjningsstöd för tillfälligt boende (uppgifterna avser helår 2010)

Kommentarer

Vid genomgång av kommunernas uppgifter om tillfälligt boende har det framkommit att några kommuner har delat upp kostnaderna för tillfälligt boende i ytterligare undergrupper, till exempel boende för missbruk respektive övriga eller boende flykting respektive övriga.

En iakttagelse utifrån underlaget är att de tre kommuner som har riktlinjer för särskilt boende också har en högre andel av totalt utbetalat försörjningsstöd kodat tillfälligt boende. Om detta beror på en högre faktisk kostnad för dessa kommuner eller att de kommuner som har en lägre andel har valt en annan orsakskod för tillfälligt boende är inte utrett. Vid en jämförelse med bostadsbeståndet kan noteras att de kommuner som har betalat ut minst försörjningsstöd för tillfälligt boende också har ett bostadsbestånd med minst andel flerbostadshus. (Jfr med tabell 1: Bakgrundsfaktorer).

Kostnader för tillfälligt boende utifrån orsakskodning mäts i år för första gången och kostnader kan delvis saknas i redovisningen, då kommunerna kan lägga kostnader under olika koder. Detta kan vara något att titta vidare på i kommande undersökningar.

3.3 Unga hushåll (18–24 år) med ekonomiskt bistånd under år 2010

För att få kunskap om det aktuella läget för unga hushåll med ekonomiskt bistånd har en sammanställning gjorts av uppgifter kring dessa. Vi har inhämtat uppgifter ur kommunernas verksamhetssystem om hushållstyper och orsaker till beslut om ekonomiskt bistånd för de hushåll som under 2010 var i åldrarna 18–24 år. På grund av olika problem har inga uppgifter gått att få från Nynäshamn och Södertälje. I följande två tabeller (tabell 3 och 4) redovisas uppgifterna för övriga kommuner.

	<i>Botkyrka</i>	<i>Haninge</i>	<i>Huddinge</i>	<i>Nacka</i>	<i>Salem</i>	<i>Tyresö</i>	<i>Värmdö</i>
Unika bidragshushåll med aktledare 18-24 år under året	351	455	411	218	85	156	142
Summa utbetalt belopp till aktledare 18-24 år (tusental kr)	8 120	11 908	13 344	7 509	2 286	5 627	4 375
Andel hushåll 18-24 år av totala antalet biståndshushåll	17,2 %	25,1 %	17,6 %	19,9 %	29,6 %	21,1 %	23,8 %
Andel utbetalt ekonomiskt bistånd av totalt belopp till hushåll 18-24 år	8,0 %	16,1 %	11,9 %	13,1 %	19,4 %	19,2 %	15,4 %
Genomsnittligt antal bidragsmånader per bidragshushåll för aktledare 18-24 år	5,8	4,7	4,8	4,8	5,1	5,1	4,7
Andel hushåll 18-24 år med fyra eller fler bidragsmånader	48,1 %	53,2 %	50,1 %	55,0 %	51,8 %	52,6 %	50,7 %
Andel hushåll 18-24 år med 11 eller 12 bidragsmånader	8,2 %	9,0 %	11,2 %	6,9 %	10,6 %	12,8 %	12,0 %
Andel ensamstående utan barn av hushåll 18-24 år	87,5 %	79,1 %	83,6 %	85,3 %	uppgift saknas	86,0 %	84,5 %
Andel hushåll med barn av hushåll 18-24 år	9,4 %	16,5 %	11,9 %	10,1 %	uppgift saknas	14,0 %	12,0 %

Tabell 3. Hushåll 18–24 år med ekonomiskt bistånd under 2010. Uppgift om andel unga hushåll av samtliga biståndshushåll samt genomsnittligt antal bidragsmånader.

I ovanstående tabell kan man se att andelen unga hushåll av samtliga hushåll med ekonomiskt bistånd uppgår till mellan 17 och 29 procent av kommunernas totala antal

hushåll med ekonomiskt bistånd. Andelen utbetalat belopp för dessa hushåll är dock endast mellan 8 och 19 procent av det totala beloppet. Den genomsnittliga bidragstiden för unga hushåll har varit omkring fem månader för samtliga kommuner. Av de unga hushållen har ungefär hälften haft fyra eller fler bidragsmånader under 2010. Majoriteten av dem (mellan 79 och 87 procent) har varit ensamstående utan barn.¹

Arbetslöshet är den dominerande orsaken till unga hushålls behov av ekonomiskt bistånd (se tabell 4). Mellan 30 och 65 procent av det ekonomiska biståndet har uppgetts bero på arbetslöshet med eller utan ersättning. I dessa uppgifter ingår inte orsaker som introduktionsersättning eller språksvårigheter. Orsakerna arbetslöshet, introduktion och språkhinder uppgår sammanräknat till mellan 49 och 71 procent. Andelen hushåll vars huvudsakliga orsak till ekonomiskt bistånd har uppgetts vara ”Arbetshinder – sociala skäl” uppgick till mellan 4 och 21 procent. De enskilt största orsakerna som redovisats är *arbetslös, ingen ersättning* (mellan 18 och 51 procent), *introduktionsersättning* (mellan 9 och 18 procent), *arbetshinder – sociala skäl* (mellan 4 och 21 procent) samt *sjuk med intyg – ingen ersättning* (mellan 4 och 15 procent).

	Botkyrka	Haninge	Huddinge	Nacka	Salem	Tyresö	Värmdö
Arbetslöshet (otillräcklig, väntar på eller saknar ersättning)	40,8%	46,3%	38,5%	39,3%	64,7%	43,5%	30,9%
Introduktionsersättning	0,0%	8,7%	10,7%	9,2%	0,0%	0,0%	17,6%
Språkhinder	8,4%	0,3%	7,5%	8,6%	5,9%	3,3%	0,6%
Sjukskriven med läkarintyg eller med sjuk- el aktivitetsersättning (otillräcklig, väntar på eller saknar)	10,1%	12,4%	9,9%	18,9%	15,3%	16,9%	11,8%
Föräldraledig (otillräcklig eller väntar på ersättning)	3,5%	7,9%	2,8%	5,2%	2,6%	2,8%	4,4%
Arbetshinder, sociala skäl	17,2%	15,7%	21,2%	4,3%	4,5%	16,7%	13,9%
Arbetar deltid eller heltid (otillräcklig eller väntar på inkomst)	4,0%	4,3%	3,4%	4,8%	4,8%	4,5%	6,0%
Utan försörjningshinder - tillfälliga behov	1,3%	3,0%	4,6%	0,3%	0,0%	0,1%	0,5%
Annat försörjningshinder	14,8%	1,4%	1,5%	9,4%	2,2%	12,3%	14,3%

Tabell 4. Hushåll 18–24 år med ekonomiskt bistånd under 2010. Uppgift om huvudsaklig orsak till utbetalat ekonomiskt bistånd för unga hushåll under år 2010

3.4 Kompetens hos socialsekreterare/utredare (inklusive SOFT-handläggare) den 31 mars 2011

I år har Södertörns jämförelsenätverk valt att jämföra kompetensen hos socialsekreterarna och utredarna (inklusive SOFT-handläggarna) inom verksamhetsområdet försörjningsstöd. Enligt Socialstyrelsen avses med SOFT-handläggning hantering av

¹ Nynäshamn genomförde i slutet av 2009 en omfattande kartläggning av samtliga då aktuella ungdomar mellan 18 och 24 år (77 st) genom aktgranskning och intervju med handläggare. Resultatet visade att gruppen hade större problem än vad verksamheten hade förväntat sig. Några iakttagelser: 18 procent hade slutfört gymnasiet, 17 procent hade lönearbetat någon gång i livet, 13 procent hade fått försörjningsstöd under mer än två år, 28 procent hade missbruksproblem och/eller var kriminella, 62 procent hade konstaterade psykiska funktionshinder, 3,8 procent hade fysiska funktionshinder, 9,2 procent var föräldrar. Sedan inventeringen gjordes har projektet ”Ung i Nynäs” startat. Mer information om kartläggningen finns att få via Nynäshamns kommun.

enkla ärenden utan social problematik. Relationen socialsekreterare/utredare och SOFT-handläggare varierar mellan kommunerna.

	Botkyrka	Haninge	Huddinge	Nacka	Nynäshamn	Salem	Tyresö	Värmdö	TOTALT
Antal socialsekreterare/utredare	30	26	22	19	6	4	10	11	128
Antal SOFT-handläggare	13	2	2	1	4	0	2	1	25
Totalt	43	28	24	20	12	4	12	12	155

Tabell 5. Antal socialsekreterare/utredare och SOFT-handläggare den 31 mars 2011 i Södertörnskommunerna. Uppgifter saknas för Södertälje.

Sammanfattningsvis har Södertörnskommunerna en ganska likvärdig kompetensnivå för socialsekreterarna/utredarna (exklusive SOFT-handläggarna). Den genomsnittliga socialsekreteraren/utredaren inom försörjningsstöd i Södertörn är en 39-årig kvinna med socionomexamen och sju års erfarenhet av att arbeta inom verksamhetsområdet försörjningsstöd (se tabell 6).

	Botkyrka	Haninge	Huddinge	Nacka	Nynäshamn	Salem	Tyresö	Värmdö	Snitt på alla
Antal handläggare (exkl SOFT-handl)	30	26	22	19	6	4	10	11	128
Andel kvinnor	87 %	92 %	91 %	89 %	83 %	50 %	80 %	100 %	88 %
Andel män	13 %	8 %	9 %	11 %	17 %	50 %	20 %	0 %	12 %
Snittålder	43	40	36,5	36	31,5	53,5	37,5	40	39,3
Medianålder handläggare	45	37	36	32	26	54	37	40	-
Socionomexamen	80%*	96%*	91%*	89%*	83 %*	100%	100%	91%*	90%
År i yrket, snitt	8	9,5	5,5	7	3	8	2,5	5,5	7
Procent tillsvidare	70 %	88 %	77 %	84 %	83 %	50 %	90 %	91 %	80 %
Procent vikarier	30 %	12 %	23 %	16 %	17 %	50 %	10 %	9 %	20 %
Antal inhyrda	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabell 6. Kompetens hos socialsekreterare/utredare (ej SOFT) den 31 mars 2011. **Salem** har ingen funktionsindelning i sin myndighetsgrupp. Alla socialsekreterare arbetar med handläggning i både försörjningsstöds- och missbruksärenden.

* Annan grundutbildning: **Botkyrka:** 1 beteendevetare, 1 socialpedagog, 1 socionom (ej examen), 1 psykolog (ej examen), 1 enstaka högskolekurser, 1 ingen högskoleutb. **Haninge:** 1 beteendevetare. **Huddinge:** 2 oklart vilken examen. **Nacka:** 1 beteendevetare, 1 samhällsvetare. **Nynäshamn:** 1 oklart vilken examen. **Värmdö:** 1 samhälls- och kulturalanalysexamen.

Vissa skillnader går att se mellan kommunerna, där exempelvis Botkyrka hade flest vikarier, minst andel socialsekreterare/utredare med socionomexamen och näst högsta snittåldern. Noterbart är att totalt 80 procent av socialsekreterarna/utredarna i Södertörnskommunerna var tillsvidareanställda och ingen kommun, under mätperioden, hade någon inhyrd personal.

Totalt 25 SOFT-handläggare är anställda i kommunerna. Av dem är 92 procent kvinnor och 8 procent män. Den genomsnittliga åldern är 50 år och antal år i yrket är 14. 65 % har grundskola, gymnasium eller yrkesutbildning som högsta avslutade utbildning, medan 35 % har en högskoleutbildning. 92 % är tillsvidareanställda och 8 % är vikarier.

3.4.1 Kommentarer

Andelen inhyrd personal var noll under detta mättillfälle och andelen män var lågt (både vad gäller socialsekreterare/utredare och SOFT-handläggare). Hela 90 procent av socialsekreterarna/utredarna hade en socionomexamen, vilket är mycket positivt. Noterbart är att SOFT-handläggarna hade längre erfarenhet än socialsekreterarna/utredarna och att främst Nynäshamn och Botkyrka satsat på att specialisera sig på SOFT-handläggning.

4 Barn och ungdom

4.1 Bakgrund

Utifrån formuleringen i socialtjänstlagen, 11 kap 2 § andra stycket ska en utredning slutföras senast inom 4 månader. Finns särskilda skäl får socialnämnden besluta att förlänga utredningen för viss tid.

För femte året i rad har nätverket mätt utredningstiderna, och resultaten är liknande över åren. Under de första åren ökade både medelvärdet och medianen för kommunerna, för att sedan minska 2010 och detta år nu öka igen. Siffrorna skiftar även lite mellan åren för de olika kommunerna. Medelvärdet har under de fem åren legat mellan 102 och 122 dagar. Medianen har legat mellan 104 och 120 dagar. Andelen utredningar som överstiger 120 dagar har under de fem åren i snitt legat mellan 35 och 41 procent. För fördjupning, se *Bilaga 3: Barnavårdsutredningar 2007–2011*

2009 intervjuades utredande socialsekreterare i syfte att analysera de långa utredningstiderna. Två slutsatser kunde dras: att många socialsekreterare ansåg att de har fyra månader på sig att göra en utredning oavsett dess komplexitet, samt att man vill bli bättre på att urskilja de utredningar som ska ta lång tid och de som inte behöver göra det.

Förra året undersöktes hur lång tid en förhandsbedömning tar, samt hur stor andel av aktualiseringarna som leder till utredning. Slutsatsen blev att det skilde mellan 42 och 66 procent i kommunerna.

4.2 Utredningstider

Sammanfattningsvis har kommunerna i år ett medelvärde mellan 97 och 130 dagar och ett medianvärde mellan 107 och 122 dagar för barnavårdsutredningar. Medelvärdet för samtliga kommuner är 115 dagar och medianvärdet är 118 dagar. Andelen utredningar som överskrider fyramånadersregeln ligger mellan 8 och 59 procent. Tre kommuner har sänkt sin andel utredningar som överstiger 120 dagar kraftigt från förra året. Nacka hade förra året 46 procent och i år 15 procent. Salem hade förra året 26 procent och i år 8 procent. Södertälje hade 60 procent förra året och 45 procent i år. Salem har därtill det lägsta medianvärdet och Nacka det lägsta medelvärdet.

	Botkyrka	Haninge	Huddinge	Nacka	Salem	Södertälje	Tyresö	Värmdö
Totalt antal utredningar	322	348	281	195	31	306	154	78
Medelvärde, antal dagar	130	126	106	97	112	107	115	124
Medianvärde, antal dagar	121	119	118	116	107	118	119	122
Antal utredningar överstigande 120 dagar	159	167	112	30	3	137	65	46
Andel utredningar överstigande 120 dagar	49 %	48 %	40 %	15 %	8 %	45 %	42 %	59 %

Tabell 7. Uppgifterna avser barnavårdsutredningar som avslutats under mätperioden oktober 2010 till mars 2011 för åldersgruppen 0–17 år. Yttrande och endagsutredningar ingår inte. Mätningen gäller tiden från beslut att inleda en utredning fram till beslut att avsluta utredning.

4.2.1 Utredningstider – jämförelse med andra nätverk

Södertörnsnätverket har jämfört sig med andra nätverk i Sverige som har rapporter på www.jamforelse.se. Vi har inte hittat några storstadskommuner att jämföra med, men redovisar några andra nätverk i landet.

	Antal invånare, tusental	Utredningstid, antal dagar		Andel utredningar som överstiger 120 dagar
		Medelvärde	Medianvärde	
Nätverket Lufsa Alingsås, Falköping, Lidköping, Lilla Edet, Ulricehamn, Vårgårda	10–38	55–115	57–120	4–49 %
Nätverket Femklövern Håbo, Knivsta, Trosa, Gnesta	10–19	58–82	56–80	9–18 %
Nätverket Bohuslän Dals Ed, Färgelanda, Lysekil, Munkedal, Orust, Sotenäs, Strömstad, Tanum, Tjörn	5–15	65–140	80–140	2–38 %
Nätverket Jämföra Bollnäs, Hudiksvall, Söderhamn, Älvdalen	7–37	83–136	85–122	16–51 %

Tabell 8.

Kommentarer

Södertörnskommunernas medel- och mediansiffror har varit förhållandevis lika under åren. Bakåt sett är Huddinge den enda kommun som har hållit både medel- och medianvärdet under 120 dagar alla fem åren. Antal utredningar som övergår 120-dagarsgränsen är hög för samtliga kommuner. Just i år har två kommuner, Salem och Nacka, visat betydligt lägre siffror.

I jämförelse med de andra nätverken kan man konstatera att några av dem, till exempel Femklövern, har betydligt lägre siffror än Södertörn kan redovisa. I Nätverket Jämföra där kommunerna har fler invånare blir siffrorna mer jämförbara.

I betänkandet av barnskyddsutredningen skriver utredarna i sitt förslag till LBU följande:

”Den lagstadgade tidsgränsen för en utredning ska inte ses som en normal utredningstid utan som en bortre gräns. Under utredningens gång ska barn, unga och deras föräldrar vara delaktiga och kontinuerligt få information så att utredningsprocessen blir begriplig och förutsägbar. Att förkorta nuvarande tidsgräns skulle kunna äventyra den positiva utveckling som pågår när det gäller utredningarnas kvalitet. Däremot innebär förslaget om en tidsgräns för förhandsbedömningar att den sammanlagda tiden från anmälan till beslut kan förkortas.”

Frågan är återigen vad nästa steg blir. Ska ytterligare åtgärder vidtas för att minska utredningstiderna för Södertörnskommunerna, eller är detta ett rimligt resultat?

4.3 Förlängningsbeslut och skäl till förlängning

Utifrån formuleringen i socialtjänstlagen, 11 kap 2 § andra stycket ska en utredning slutföras senast inom 4 månader. Finns särskilda skäl får socialnämnden besluta att förlänga utredningen för viss tid. I förarbetet (prop 1996/97:124) till denna lagtext står: *En förlängning av tiden kan bli aktuell i sådana fall då t ex en barnpsykiatrisk utredning eller en polisutredning i ett fall av övergrepp mot barn inte kan slutföras inom den föreskrivna tiden.*

Nätverket har tagit fram antalet utredningar som har pågått längre tid än de lagstadgade fyra månaderna och andelen utredningar där det finns ett förlängningsbeslut samt i förekommande fall skälen för beslutet. I de ärenden där beslut om förlängning har fattats undersöktes antal som förlängts på grund av inväntande av utlåtande utifrån formuleringen i propositionen. Om inte något av dessa skäl angavs efterfrågades vilken anledning som i så fall angavs.

Sammanfattningsvis har kommunerna förlängningsbeslut på mellan 24 och 75 procent av de utredningar som har överskridit 125 utredningsdagar. Vad gäller beslutsskälen är mellan 15 och 50 procent sådana som anges i propositionen, det vill säga inväntande av utlåtande/utredning från BUP, polis till exempel.

	Botkyrka	Haninge	Huddinge	Nacka	Salem	Södertälje	Tyresö	Värmdö
Antal avslutade utredningar under mätperioden	322	348	281	195	31	306	154	78
Antal utredningar som pågått mer än 125 dagar *	144	133	61	12	3	94	44	21
Andel utredningar som har ett förlängningsbeslut	24 %	39 %	30 %	75 %	67 %	27 %	27 %	38 %
Andel utredningar där beslutsskälet till förlängning är att invänta utlåtande/utredning från BUP, polis etc	18 %	15 %	39 %	44 %	50 %	24 %	25 %	38 %
Andel utredningar med annat skäl till förlängningsbeslut	82 %	85 %	61 %	56 %	50 %	76 %	75 %	62 %

Tabell 9. * Här räknas ”fyramånadersgränsen” över 125 utredningsdagar. Uppgifterna avser barnavårdsutredningar som har avslutats under mätperioden oktober 2010 till och med mars 2011 för åldersgruppen 0–17 år.

De *andra skäl*, förutom att invänta utlåtande/utredning från BUP eller polis, som kommunerna har angett har kategoriserats i följande rubriker: inkommit nya anmälningar/oro mot slutet av utredningstiden; svårigheter att få kontakt med familjen genom uteblivna besök, sommarlov, bortresta etc; inväntar konsultationsdokument från skolan, dom från tingsrätten, polisförhör etc; samt inväntar utskottsbeslut, rådslag, godkännande av familjehem. Fler skäl redovisas i bilaga 2.

De vanligaste skälen till förlängning är att det inkommit oro mot slutet av utredningen och att det varit svårigheter att få kontakt med familjen.

Efter att lagen har trätt i kraft har Socialstyrelsen gett ut en handbok för handläggning, ”Barn och unga i socialtjänsten. Utredda, planera och följa upp beslutade insatser” (2006). Där tydliggörs att andra giltiga skäl för förlängning kan vara att nya anmälningar har inkommit, att familjen har flyttat till annan ort och trots ansträngningar inte har kunnat nås eller att familjen håller sig undan. Endast sådana förhållanden som socialtjänsten inte själv får över få vara skäl för förlängning. Hög arbetsbelastning, semester, byte av handläggare med mera är inte godtagbara skäl.

Kommentarer

Det är en påfallande liten andel av utredningarna som överstiger 125 dagar som överhuvudtaget har ett förlängningsbeslut. Nacka och Salems kommuner sticker ut, liksom de gjorde med utredningstiderna. De har de högsta andelarna utredningar med förlängningsbeslut. Övriga kommuner har förlängningsbeslut i färre än 40 procent av fallen. Beslut om förlängning av utredning ligger på olika delegationsnivåer Södertörnskommunerna. I några av kommunerna tas beslut om förlängning av socialnämnd. Hur detta påverkar antal beslut och beslutsskäl är dock oklart.

Sammantaget tycks de flesta av orsakerna till förlängning vara av godkänd art, det vill säga både de som anges i förarbetet och de som Socialstyrelsen anger som giltiga skäl. Men det finns också skäl som är tveksamma och det finns fall då skäl inte anges alls. Årets undersökning får anses vara en första belysning av frågan och det kan vara av intresse att fördjupa sig i detta framåt.

Kombinationen av högt medel- och medianvärde på utredningstider och ett lågt antal förlängningsbeslut på de utredningar som överstiger 125 dagar är oroväckande. Om socialtjänsten behöver längre utredningstid än fyra månader för ett enskilt ärende borde ett noggrant övervägande som är dokumenterat krävas.

4.4 Insatser under och efter utredningstiden

I BBIC förespråkas att insatser ska sättas in redan under utredningstiden. Nätverket fick därför i uppdrag att undersöka antal utredningar där insatser beviljats under utredningstiden. Som jämförelse har nätverket har undersökt antalet barnavårdsutredningar där insats beviljats antingen enbart under utredning, enbart efter utredning samt utredningar där insatser beviljats både under och efter utredning. En uppdelning på heldygnsinsats eller öppenvårdsinsats har också gjorts.

Av det totala antalet genomförda utredningar beviljades insatser i mellan 32 och 100 procent av fallen. Av dessa beviljades insatser *under* utredningen i mellan 45 och 65 procent av fallen.

	Botkyrka	Haninge	Huddinge	Nacka	Salem	Tyresö	Värmdö
Antal utredningar	178	348	281	131	31	154	78
Insats både under och efter utredning	-	55 (28)	14 (8)	30 (21)	15 (12)	1 (1)	13 (6)
Insats enbart under utredning	19 (8)	16 (13)	58 (14)	2 (-)	5 (3)	22 (13)	12 (5)
Insats enbart efter utredning	89 (18)	71 (14)	88 (15)	18 (0)	11 (3)	27 (4)	23 (2)
Antal utredningar som fick insats	-	142 utr, 41 %	160 utr, 57 %	50 utr, 38 %	31 utr, 100 %	50 utr, 32 %	48 utr, 62 %
Andel av dem som fick insats som fick den under utredning	-	50 %	45 %	64 %	65 %	46%	52 %

Tabell 10 Siffrorna inom parentes anger antal insatser som varit heldygnsplaceringar. För kolumnen "insats både under och efter utredning" anger parentessiffran om man någon gång under/efter/både under och efter utredning beslutat om heldygnsplacering. Av de utredningar där insatser beviljades, var spannet mer samlat mellan kommunerna: mellan 45 och 65 procent beviljade insatser under utredningen.

Nätverket har också tagit in uppgifter på typ av insatser som beviljats, med en uppdelning mellan öppenvårdsinsatser och heldygnsplaceringar har också gjorts, fördelat på insatser som sattes in både under och efter utredningen, enbart under utredningen samt enbart efter utredningen.

Heldygnsplaceringar är mer vanligt förekommande i utredningar där insats beviljats både under och efter utredningen, i mellan 46 och 100 procent av fallen. Heldygnsplacering är mindre vanligt som ett resultat av utredning, mellan 9 och 27 procent. Öppenvård är således mer vanligt förekommande som ett resultat av utredningen.

I de fall insatser sattes in endast under utredningstiden förekommer heldygnsplaceringar i mellan 24 och 81 procent av fallen.

Salem var den kommun som totalt sett hade flest heldygnsplaceringar, 58 procent, och Huddinge och Värmdö minst heldygnsplaceringar, 23 respektive 27 procent av alla beviljade insatser.

Kommentar

Det är intressant att skillnaderna mellan kommunerna är så stora när det gäller huruvida en utredning får en insats eller inte. Det väcker frågan om exempelvis Tyresö inleder utredning oftare än Salem, vilket inte stämmer med förra årets siffror där de två kommunerna hade liknande resultat på andel aktualiseringar som leder till utredning, 47 respektive 49 procent. Eller är Salem "generösare" med biståndsbedömda insatser än Tyresö?

Det är många av utredningarna som får insats enbart under utredning (mellan 4 och 44 procent, i snitt 25 procent av de som får insats) och detta faktum i kombination med de långa utredningstiderna kan tyda på att socialtjänsten använder utredningstiden för förändringsarbete, att en del familjer får den hjälp de behöver under utredningen.

Det är också intressant att man under rubriken ”*insats enbart under utredning*”, det vill säga de utredningar som beviljas insats under utredning men avslutas utan insats, finner ett stort antal heldygnsplaceringar. Det är viktigt att studera detta vidare.

4.5 Förhandsbedömningar i Södertörnsnätverket

Bakgrund

I och med betänkandet av Barnskyddsutredningen om ny lag om stöd och skydd för barn och unga, LBU, fick nätverket förra året i uppdrag att mäta tid från aktualisering eller anmälan till beslut om att inleda eller inte inleda utredning, samt att mäta andel aktualiseringar där utredning inletts respektive inte inletts. Den mätningen visade att anmälningar som ledde till utredning hade ett medelvärde på mellan 4 och 19 dagar och ett medianvärde mellan 0 och 14 dagar. De anmälningar som *inte* ledde till utredning hade ett medelvärde mellan 14 och 40 dagar och ett medianvärde mellan 15 och 29 dagar. Andelen aktualiseringar som inte ledde till utredning varierade mellan 33 och 58 procent. Mot bakgrund av dessa resultat fick nätverket i år i uppdrag att kartlägga hur barnavårdsanmälningarna tas emot i de nio kommunerna. Nätverket har intervjuat chefer utifrån utvalda frågor.

Organisation och rutiner

Sex av kommunerna har en eller flera särskilda mottagningsgrupper för barnavården. Nacka kommun har en mottagningsgrupp där även ekonomiskt bistånd ingår. Salem och Värmdö har inga mottagningsgrupper för barnavården. De flesta kommunerna uppger att de har skrivna rutiner för förhandsbedömning eller att de håller på att formulera sig.

Förhandsbedömningen

Vad det gäller manualer och frågeformulär har ingen av kommunerna någon speciell manual för förhandsbedömningar. En del kommuner uppger att de använder sig av BBiC på olika sätt, någon använder sig av Signs of Safety och ett par kommuner använder ESTER-screening vid normbrytande beteende och SDQ i andra ärenden.² Vid barnmisshandel och våld i nära relation uppger ett par kommuner att de har manualer. Samtliga kommuner uppger att de ställer fler och andra frågor än enbart frågor om själva anmälan.

På frågan hur många gånger man kan träffa familjen/barnet under en förhandsbedömning svarar åtta kommuner att de träffar familjen/barnet 1–2 eller max 3 gånger. En kommun sticker ut genom att svara att de har som rutin att träffa familjen/barnet 3 gånger, först föräldrar och barn, sedan föräldrar och tredje gången barnet självt. Flera kommuner gör hembesök under förhandsbedömningen om familjen ber om det. En kommun svarar att de kan göra hembesök vid många anonyma anmälningar. Alla kommuner uppger att de rutinmässigt har anmälningsmöte med skola och ibland med andra myndigheter som exempelvis BUP. Två kommuner svarar att de kan ha anmälningsmöten även med privatpersoner.

Överföring till utredningsgrupp

Vad det gäller överföring från mottagningsgrupp, MG, till utredningsgrupp, UG, för de sju kommunerna som har MG finns det olika rutiner. I alla kommuner är det MG som fattar beslut om att inleda utredning eller inte. De flesta MG gör en utredningsplan alternativt utredningsfrågor eller övergripande frågeställningar till UG. Ett par kommuner har särskilda möten eller behandlingskonferenser för överföring då samtliga handläggare

² BBiC, Barns behov i centrum, är ett system för utrednings, planering och uppföljning inom social barnavård.

ESTER står för Evidensbaserad STrukturerad bEdömning av Risk och skyddsfaktorer.

SDQ är ett bedömningsinstrument som används för att få en uppfattning om barns och ungdomars psykiska hälsa.

Signs of Safety är en utredningsmodell inom social barnavård som bygger på ett lösningsfokuserat synsätt.

är med. Andra kommuner låter cheferna för MG respektive UG ta hand om överföringen. Någon kommun har en mer skriftlig överföring där kontakt mellan grupperna tas vid behov och någon kommun har som rutin att handläggare från båda grupperna är med vid första utredningsmötet med familjen.

Alla nio kommunerna har samma delegationsordning: handläggare får fatta beslut om att inleda, chef fattar beslut om att inte inleda.

Kommentarer

Sammanfattningsvis kan sägas att hanteringen ser ganska olika ut i kommunerna och även där man har organiserat sig i mottagningsgrupp tycks dessa hantera förhandsbedömningarna ganska olika. Det är uppenbart att många av kommunerna har lagt ner stort arbete på formen för sitt mottagande av anmälningarna och funderat mycket på innehållet i en förhandsbedömning.

Vid intervjuerna framkommer i många fall att cheferna anser att det är svårt att veta vilka frågor som socialsekreterarna har ställt under intervjun med familjen och att man haft idéer om manualer eller frågeformulär. En del av cheferna påpekar också att det är svårt att handleda socialsekreterare i hur en förhandsbedömning görs då få riktlinjer finns.

Värmdö kommun har tillsammans med forskare från Örebro universitet fått ekonomiska medel från Socialstyrelsen för att utforma ett beslutsstöd för förhandsbedömningar som bygger på risk- och skyddsfaktorer. Samtliga Södertörnskommuner har visat intresse för att delta i arbetet med att säkerställa detta beslutsunderlag.

5 Missbruk

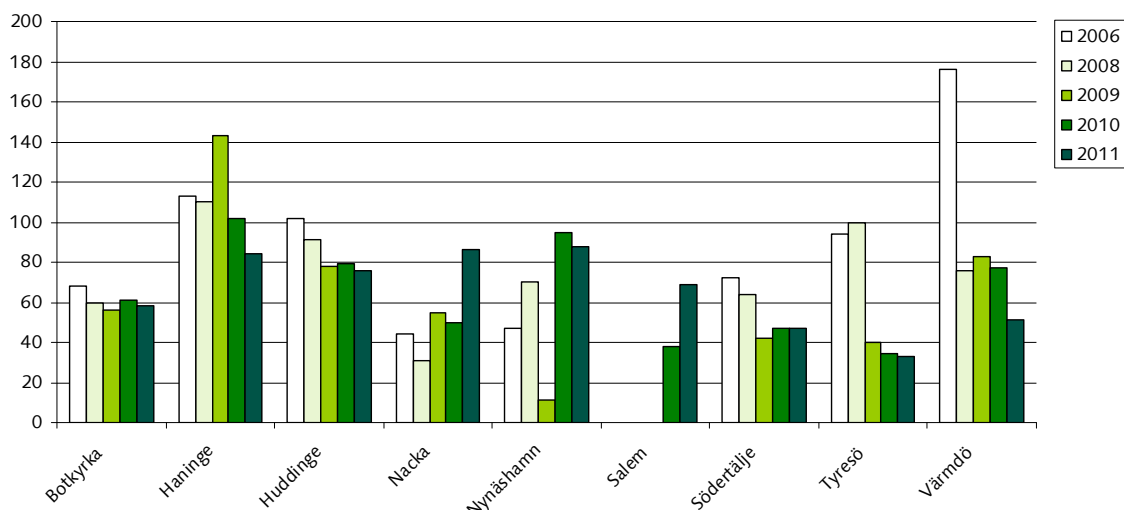
5.1 Utredningstider

Utredningstiderna inom missbruksområdet har följts under flera år. Årets mätning är den femte som genomförs. Uppgifterna avser utredningar som avslutades under mätperioderna augusti–december 2006, januari–juni 2008, januari–juni 2009, oktober 2009–mars 2010 samt årets mätning oktober 2010–mars 2011. Yttranden och endagsutredningar ingår inte.

	Botkyrka	Haninge	Huddinge	Nacka	Nynäshamn	Salem	Södertälje	Tyresö	Värmdö
Totalt antal utredningar som avslutats under perioden	146	162	177	73	28	44	149	56	50
Medelvärde för antal utredningsdagar	58	84	76	86	88	69	47	33	51
Medianvärde för antal utredningsdagar	55	64	64	49	86	54	43	32	42
Antal utredningar överstigande 120 dagar	10	36	35	20	9	8	1	0	3
Andel utredningar i procent överstigande 120 dagar	7 %	22 %	20 %	27 %	32 %	18 %	1 %	0 %	6 %

Tabell 11. Utredningstider för vuxna missbrukare, 1 oktober 2010–31 mars 2011

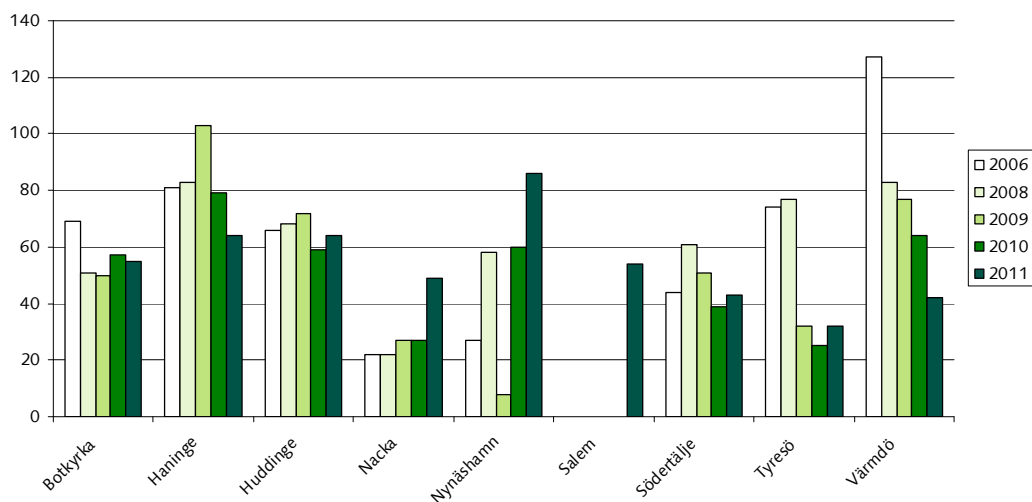
5.1.1 Utredningsdagar, medelvärde

Tabell 12 Antal utredningsdagar för vuxna missbrukare, medelvärde

Sedan förra årets mätning har alla kommuner utom två, Nacka och Salem, minskat medelvärdet för sina utredningstider. Både Salem och Nacka har ökat sina medelvärden med över 30 dagar. Södertälje och Tyresö, som tillsammans med Salem hade de lägsta medelvärdena 2010, ligger kvar på samma nivå. (Utredningsdagarna i Tyresö har minskat marginellt.) Övriga kommuner har minskat sina medelvärden med mellan tre (Botkyrka och Huddinge) och 26 dagar (Värmdö). Över tid fortsätter den generella trenden med minskande medelvärden och minskande skillnader mellan kommunerna. Årets högsta medelvärde, 86 dagar, är det lägsta sedan 2006. Det ligger klart under förra årets på 110 dagar. Sett över tid håller Botkyrka den jämnaste nivån. De senaste tre åren har Haninges nivåer minskat stort.

Utredningsdagar mediantid

Tabell 13 Antal utredningsdagar för vuxna missbrukare, medianvärde

Fem kommuner ökar sitt medianvärde jämfört med förra året. I de övriga tre kommuner där en jämförelse kan göras med föregående år minskar medianvärdet. För Salems del finns inga jämförelsesiffror med tidigare år. Den största förändringen gäller Nynäshamn som ökar med 26 dagar. Nacka ökar medianvärdet med 22 dagar medan Värmdö minskar sitt medianvärde med lika många dagar.

Kommentarer

Medan medelvärdet går mot minskande skillnader mellan kommunerna är trenden för medianvärdena inte lika tydlig. Skillnaden mellan högsta och lägsta medelvärde var 14,5

dagar lägre 2011 jämfört med 2010. Skillnaden mellan kommunernas medianvärden har däremot ökat mellan åren. Nynäshamn, som har årets högsta medianvärde, ligger 54 dagar högre än Tyresö med 32 dagar. 2010 var skillnaden mellan högsta och lägsta medianvärde 54 dagar. De kommuner som har låga medelvärden och låga medianvärden har få utredningar över 120 dagar.

Generellt minskar utredningstiderna. Orsaken till de minskande skillnaderna kan vara att man har lärt av varandra och följer upp utredningstiderna bättre. Nacka och Salem är de enda kommuner som har ökat sin genomsnittliga utredningstid. I Nacka har man infört utredningsmodellen ASI som en del av utredningen, vilket är mer tidskrävande men ger en högre kvalitet.

2010 skickades en enkät ut till kommunerna för att få svar på frågor kring förhållanden som kan påverka utredningstiderna. Slutsatsen då var att det som verkar ha kunnat påverka utredningstiderna är styrning och struktur. Ytterligare en faktor som såg ut att kunna påverka utredningstidens längd är i vilket skede en utredning startar. Tydlighet kring utredning och insatser – att utredningen avslutas och insats påbörjas – liksom ren registervård bidrar till att hålla nere utredningstiderna.

I år har kommunerna besvarat en enkät för att ytterligare fördjupa kunskapen om olikheter i deras utredningsprocesser. De svar vi har fått styrker våra antaganden från föregående år. Huddinge har minskat sin utredningstid, men ligger fortfarande högt jämfört med andra kommuner. Där har man fram till nyligen öppnat utredning direkt efter telefonsamtal, som gäller ansökan eller anmälan. Övriga kommuner öppnar utredning först i samband med ett första besök av klienter som själva söker hjälp. Av enkäten framgår också att vissa kommuner inte avslutar utredningen förrän en insats har inletts, vilket förlänger utredningstiden. Nacka är en kommun där man till exempel vid kontraktsvård inte avslutar utredningen förrän insatsen har påbörjats.

5.2 Kontakt med beroendevården

För att få en bild av i vilken utsträckning missbruksvårdens klienter har haft kontakt med landstingets beroendevård ombads socialsekreterarna att ställa frågan till alla nybesök under maj månad. Åtta av de nio kommunerna i nätverket har besvarat frågan. Totalt har 52 (66 procent) av de 79 personer som har varit på nybesök i de sju kommunerna under maj månad uppgett kontakt med landstingets beroendevård. Siffrorna varierar mellan kommunerna, men endast två kommuner – Salem och Tyresö, där siffran uppges vara något osäker – ligger under 60 procent.

	Botkyrka	Haninge	Huddinge	Nacka	Nynäshamn	Salem	Södertälje	Tyresö	Värmdö	Totalt
Antal nybesök	21	-	17	7	6	4	14	8	2	79
Andel som har haft kontakt med beroendevården	62 %	-	65 %	100 %	100 %	25 %	64 %	38 %	100 %	66 %
Antal klienter totalt	165	150	219	74	-	-	172	145	136	1061
Andel med gemensam vårdplanering	20 %	-	9 %	0 %	-	-	87 %	55 %	0 %	27 %

Tabell 14 Andel nybesök som har haft kontakt med landstingets beroendevård samt andel klienter som har gemensam vårdplan med beroendevården.

En inventering genomfördes också av antalet klienter med missbruksrelaterade insatser den 31 mars 2011, som har en gemensam vårdplanering med beroendevården. Antalet varierar stort mellan kommunerna. Från Salem, Nynäshamn och Haninge saknas uppgift om gemensamma vårdplaner. Värmdö och Nacka har redovisat att det inte finns några gemensamma vårdplaner med beroendevården. Södertälje och Tyresö är de kommuner där flest klienter har en vårdplan som är gemensam med beroendevården.

5.3 Kompetens missbruk

	<i>Botkyrka</i>	<i>Haninge</i>	<i>Huddinge</i>	<i>Nacka</i>	<i>Nynäshamn</i>	<i>Salem *</i>	<i>Södertälje</i>	<i>Tyresö</i>	<i>Värmdö</i>	<i>Snitt på alla</i>
Antal handläggare	9	8	11	6	3	4	11	8	6	-
Andel kvinnor	63 %	88 %	82 %	100 %	70 %	50 %	89 %	100 %	83 %	85 %
Andel män	38 %	13 %	18 %	0 %	30 %	50 %	11 %	0 %	17 %	15 %
Snittålder handläggare	40	37	36	44	60	54	37	52	37	42
Medianålder handläggare	37	36	35	47	65	55	26	54	38	39
Socionomexamen **	100%	100%	91%	100%	100%	100%	64%	100%	83%	89%
År i yrket, snitt	11	5	8	13	23	10	7	22	5	11
År som socialsekreterare missbruk, spridning i grupp	1-30	0,5-10	1-15	0-20	12-29	0-3	0-25	7-26	0-4	-
Andel som jobbat mindre än två år med myndighet missbruk	11 %	25 %	9 %	50 %	0 %	75 %	45 %	0 %	33 %	24 %
År som socialsekreterare missbruk, snitt	8	4	8	9	21	2	6	22	2	8
År som socialsekreterare missbruk, median	6	2,5	6	8	21	2	2	21	2	5
Andel tillsvidare	90 %	100 %	82 %	83 %	100 %	50 %	73 %	100 %	83 %	85 %
Andel vikarier	11 %	0 %	18 %	17 %	0 %	50 %	27 %	0 %	17 %	15 %
Andel ASI	100 %	100 %	100 %	83 %	100 %	0 %	100 %	100 %	83 %	91 %
Annan vidareutbildning efter högskoleutbildning	100 %	0 %	82 %	67 %	100 %	75 %	27 %	100 %	50 %	64 %

Tabell 15. * Salem har ingen funktionsindelning i sin myndighetsgrupp. Alla socialsekreterare arbetar med handläggning i både försörjningsstöds- och missbruksärenden.

** Annan grundutbildning: **Huddinge:** 1 samhällsvetare, **Södertälje:** 1 beteendevetare, fil kand pedagogik, 3 fil kand sociologi, **Värmdö:** 1GIH

Kommentarer

Sammanfattningsvis kan man säga att kompetensnivån hos socialsekreterarna inom Södertörnskommunernas missbruksvård är relativt likvärdig. Knappt 90 procent av alla socialsekreterare har socionomutbildning. I sex av nio kommuner är alla socialsekreterare socionomer. I de övriga tre kommunerna finns utredare med annan högskolekompetens. Den genomsnittliga missbruksutredaren är en kvinna på drygt 40 år med socionomexamen, som har 11 års erfarenhet av socialt arbete varav åtta års arbete inom kommunal missbruksvård. Det överensstämmer ganska väl med den bild som 2010 gavs av ”medelbarnvårdsutredaren” i Södertörnskommunerna.

I Nynäshamn och Tyresö har alla socialsekreterare arbetat mer än två år. Den genomsnittliga åldern på handläggarna är högre än i de övriga kommunerna, 60 respektive 52 år, samtidigt som den genomsnittliga tiden som missbrukshandläggare uppgår till drygt 20 år. Handläggarna har dessutom arbetat nästan hela sin tid inom missbruksvården. I de övriga kommunerna varierar tiden som missbrukshandläggare mellan 2 och 9 år.

91 procent av alla handläggare har ASI-utbildning. Räknar man bort Salem, där ingen utredare genomgått ASI-utbildning, så ligger snittet på 97 procent.

64 procent har någon form av vidareutbildning efter socionomexamen. I Botkyrka, Nynäshamn och Tyresö har alla socialsekreterare vidareutbildning och den är i hög grad missbruksrelaterad. Även i Salem är alla handläggare vidareutbildade, men utbildningarna är inte missbruksrelaterade. Salem, som är den minsta av nätverkets medverkande kommuner, har inte heller någon funktionsuppdelning bland myndighetshandläggarna. Haninge har ingen vidareutbildad socialsekreterare och i Södertälje är endast 27 procent av socialsekreterarna vidareutbildade.

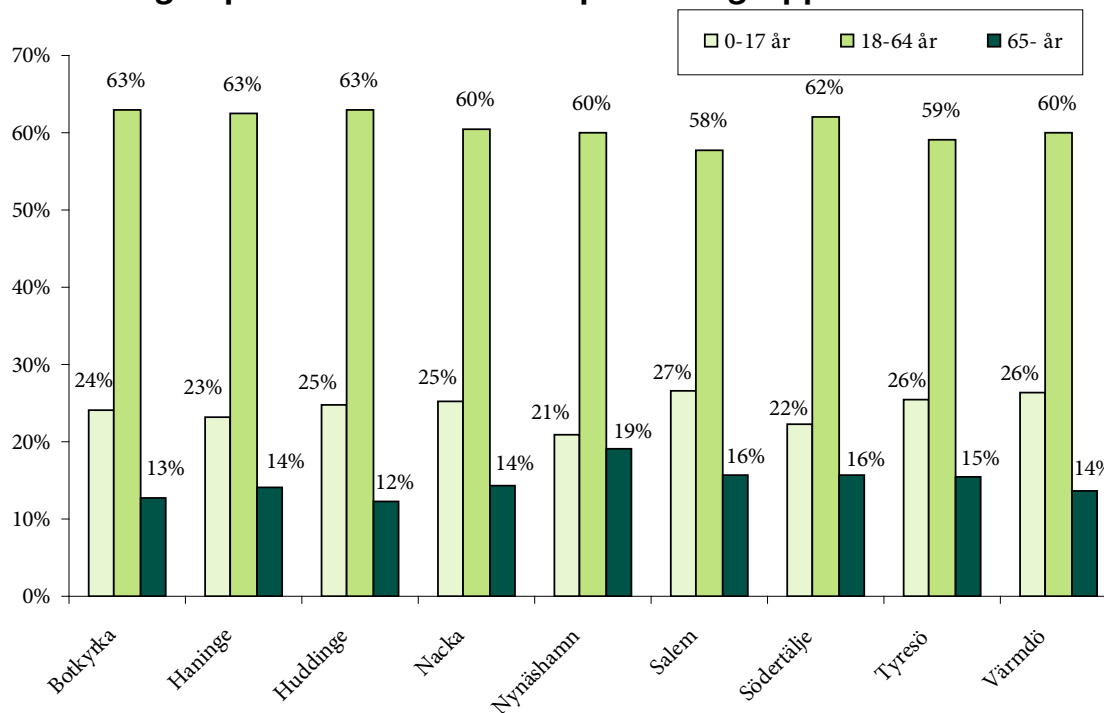
Befolkningsuppgifter för 2008-2010

Befolkningen i Södertörnskommunerna uppdelade i åldersgrupper 2010

Källa: Kommundatabasen

Kommun	Nyckeltal	0-17 år	18-64 år	65- år	Totalt
Botkyrka	Antal invånare i åldersgrupperna 0-19 år, 20-64 år och 65 år-W	19 983	52 023	10 602	82 608
Haninge		17 940	48 192	10 922	77 054
Huddinge		24 120	61 286	12 047	97 453
Nacka		22 684	54 493	12 931	90 108
Nynäshamn		5 446	15 622	4 964	26 032
Salem		4 097	8 894	2 400	15 391
Södertälje		19 207	53 605	13 434	86 246
Tyresö		10 953	25 372	6 622	42 947
Värmdö		10 106	23 008	5 187	38 301

Befolkningen procentuellt fördelad på åldersgrupper 2010

Befolkningsutvecklingen i Södertörnskommunerna 2008-2010

Kommun	Nyckeltal	2008	2009	2010
Botkyrka	Antal invånare totalt 2008-2010	80 055	81 195	82 608
Haninge		74 968	76 237	77 054
Huddinge		94 209	95 798	97 453
Nacka		85 661	88 085	90 108
Nynäshamn		25 499	25 781	26 032
Salem		15 177	15 313	15 391
Södertälje		84 753	85 270	86 246
Tyresö		42 332	42 602	42 947
Värmdö		37 376	37 756	38 301
		540 030	548 037	556 140

Allmänt IFO

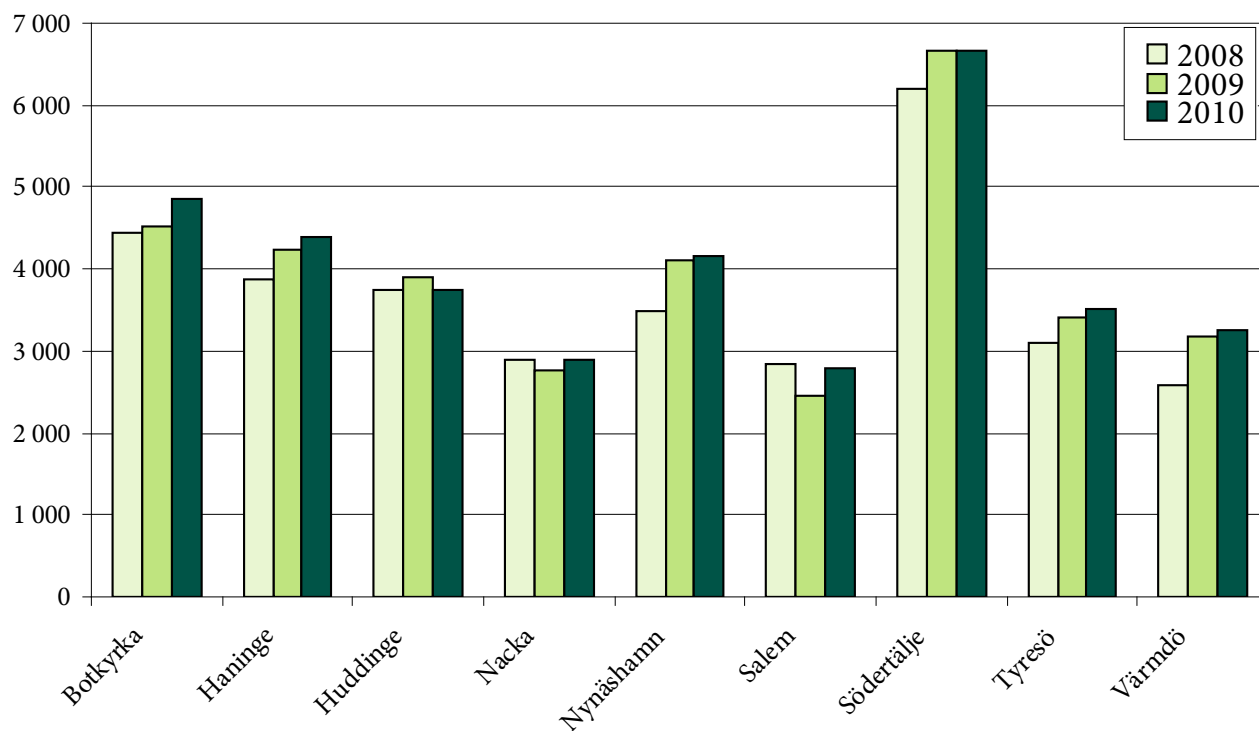
Nyckeltal: Kostnad för individ- och familjeomsorg per invånare

Tabell 1:1

Källa: Kommundatabasen

Kommun	Nyckeltal	2008	2009	2010
Botkyrka	Kostnad (kr) för individ- och familjeomsorg per invånare 0-w år	4 443	4 521	4 860
Haninge		3 886	4 241	4 398
Huddinge		3 742	3 910	3 748
Nacka		2 888	2 768	2 904
Nynäshamn		3 486	4 116	4 157
Salem		2 843	2 454	2 783
Södertälje		6 194	6 655	6 666
Tyresö		3 097	3 418	3 502
Värmdö		2 588	3 170	3 265

Kostnad (kr) för individ- och familjeomsorg per invånare

Försörjningsstöd

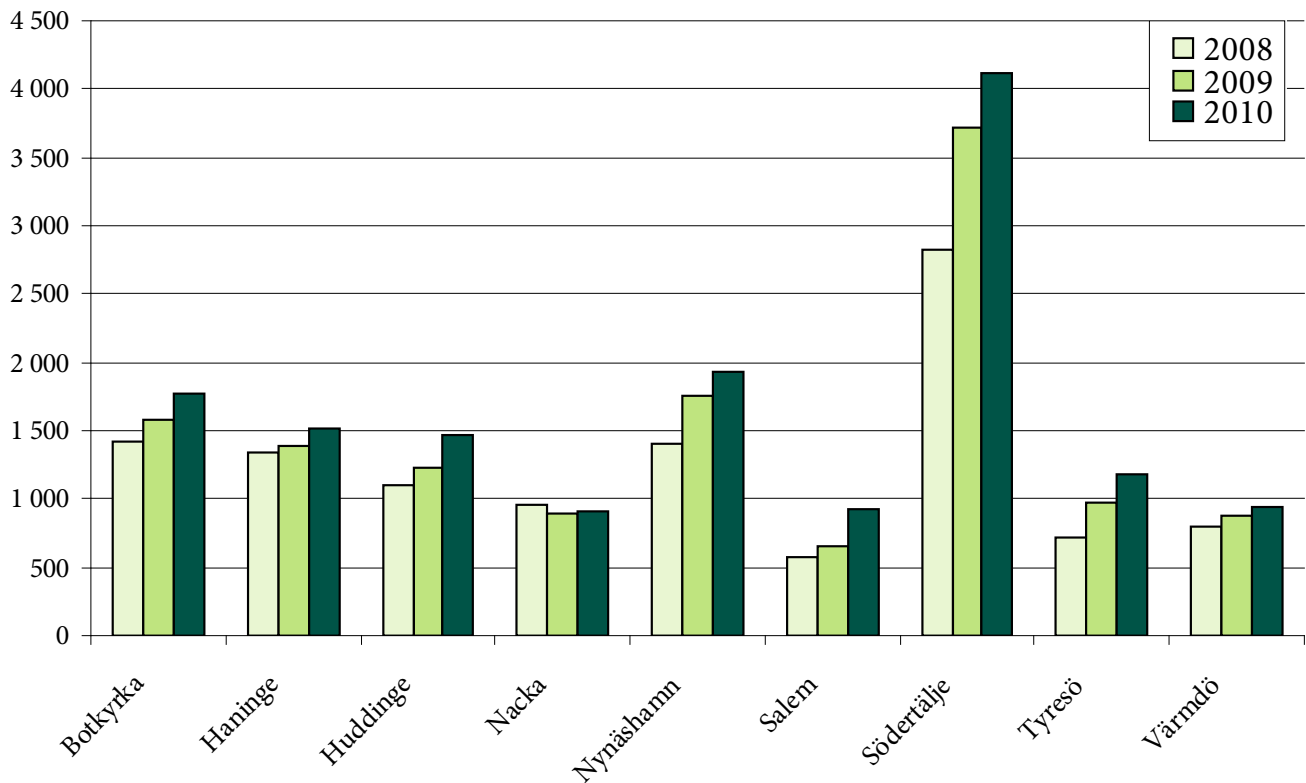
Nyckeltal: Kostnad (kr) för ekonomiskt bistånd per invånare 0-64 år

Tabell 2:1

Källa: Kommundatabasen

Kommun	Nyckeltal	2008	2009	2010
Botkyrka	Kostnad (kr) för ekonomiskt bistånd per invånare 0-64 år	1 420	1 587	1 768
Haninge		1 346	1 392	1 519
Huddinge		1 102	1 232	1 468
Nacka		961	896	910
Nynäshamn		1 402	1 756	1 935
Salem		581	647	927
Södertälje		2 823	3 712	4 117
Tyresö		717	969	1 180
Värmdö		794	877	935

Kostnad (kr) för ekonomiskt bistånd per invånare 0-64 år

Försörjningsstöd

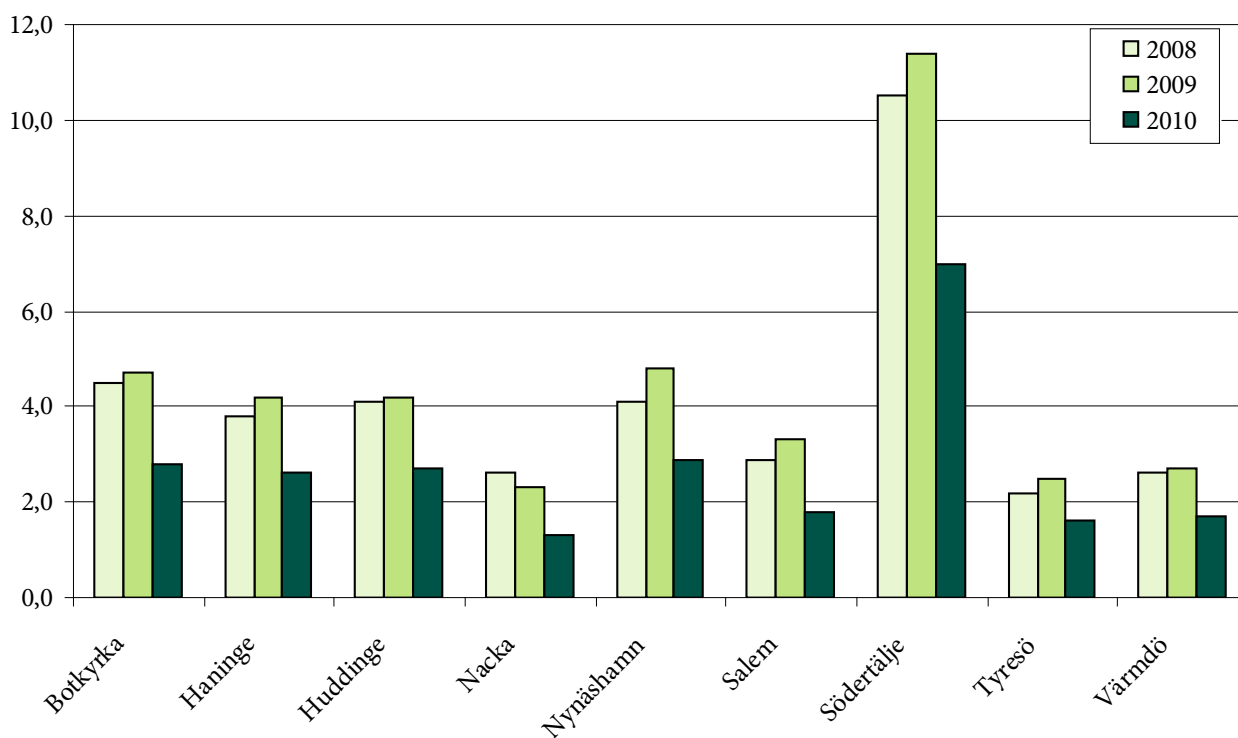
Nyckeltal: Andel av invånarna som någon gång under året har erhållit ekonomiskt bistånd

Tabell 2:2

Källa: Kommundatabasen

Kommun	Nyckeltal	2008	2009	2010
Botkyrka	Andel (%) av invånarna 0-7 år som någon gång under året har erhållit ekonomiskt bistånd, inklusive introduktionsersättning	4,5	4,7	2,8
Haninge		3,8	4,2	2,6
Huddinge		4,1	4,2	2,7
Nacka		2,6	2,3	1,3
Nynäshamn		4,1	4,8	2,9
Salem		2,9	3,3	1,8
Södertälje		10,5	11,4	7,0
Tyresö		2,2	2,5	1,6
Värmdö		2,6	2,7	1,7

Andel (%) av kommunens befolkning som någon gång under året har erhållit ekonomiskt bistånd

Försörjningsstöd

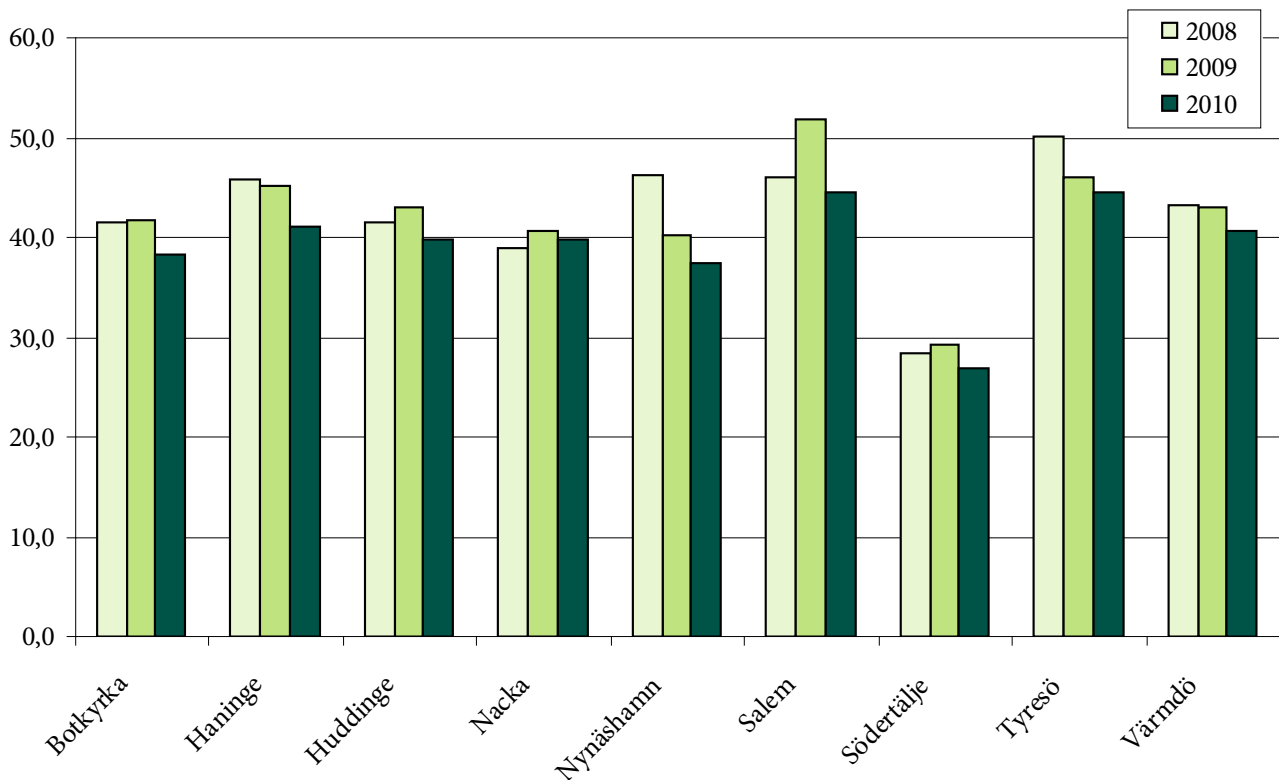
Nyckeltal: Andel (%) av hushållen som har erhållit bistånd i 1–3 månader

Tabell 2:3

Källa: Kommundatabasen

Kommun	Nyckeltal	2008	2009	2010
Botkyrka	Andel (%) av hushållen med ekonomiskt bistånd, inklusive introduktionsersättning, som har erhållit bistånd i 1-3 månader under året	41,6	41,7	38,3
Haninge		45,8	45,2	41,1
Huddinge		41,6	43,1	39,8
Nacka		38,9	40,7	39,8
Nynäshamn		46,3	40,2	37,5
Salem		46,1	51,9	44,6
Södertälje		28,3	29,2	26,8
Tyresö		50,0	46,1	44,6
Värmdö		43,3	43,1	40,6

Andel (%) av hushållen som har erhållit bistånd i 1–3 månader under året

Försörjningsstöd

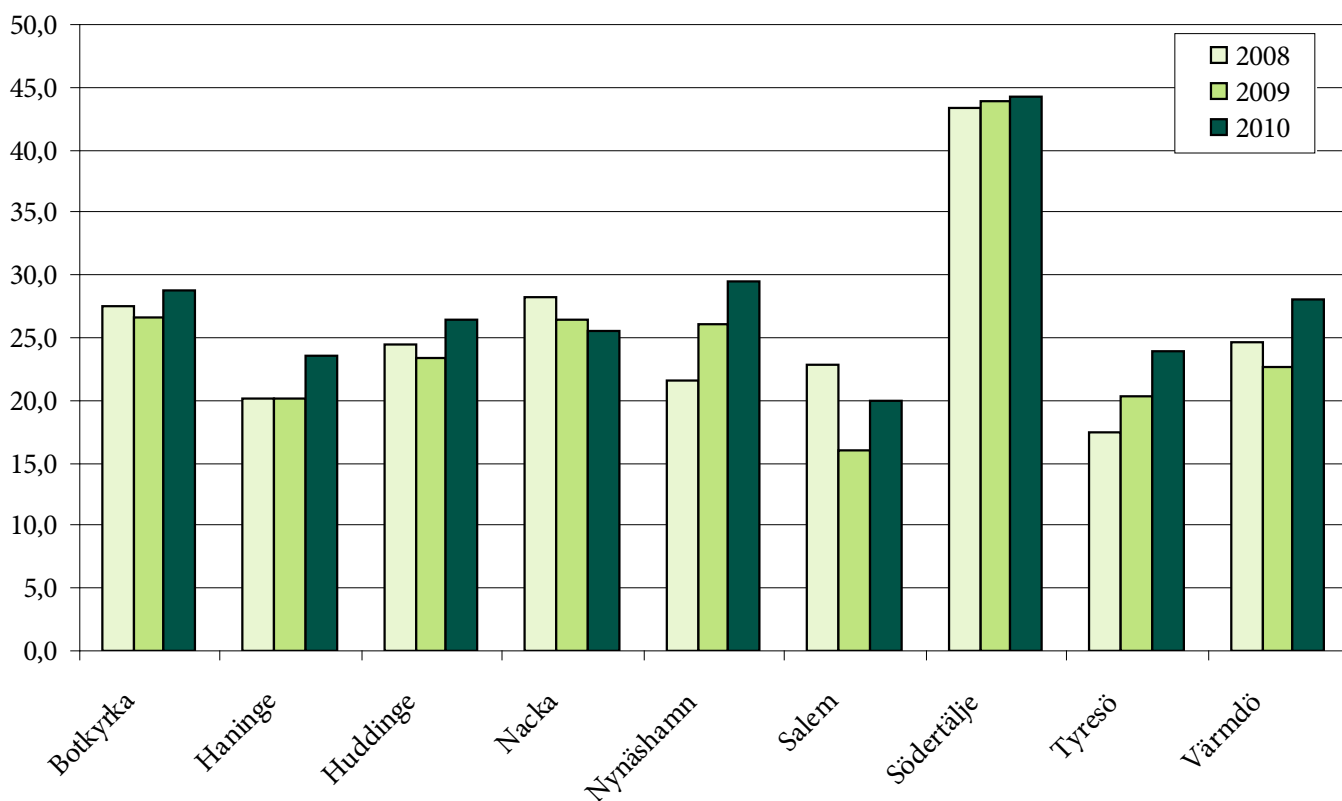
Nyckeltal: Andel hushåll som har erhållit bistånd i 10-12 månader

Tabell 2:4

Källa: Kommundatabasen

Kommun	Nyckeltal	2008	2009	2010
Botkyrka	Andel (%) av hushållen med ekonomiskt bistånd, inklusive introduktionsersättning, som har erhållit bistånd i 10-12 månader under året	27,6	26,7	28,8
Haninge		20,2	20,1	23,6
Huddinge		24,5	23,3	26,4
Nacka		28,2	26,5	25,5
Nynäshamn		21,6	26,1	29,5
Salem		22,8	16,0	19,9
Södertälje		43,3	43,8	44,2
Tyresö		17,5	20,3	24,0
Värmdö		24,7	22,6	28,1

Andel (%) av hushållen som har erhållit bistånd i 10-12 månader under året

Vuxna

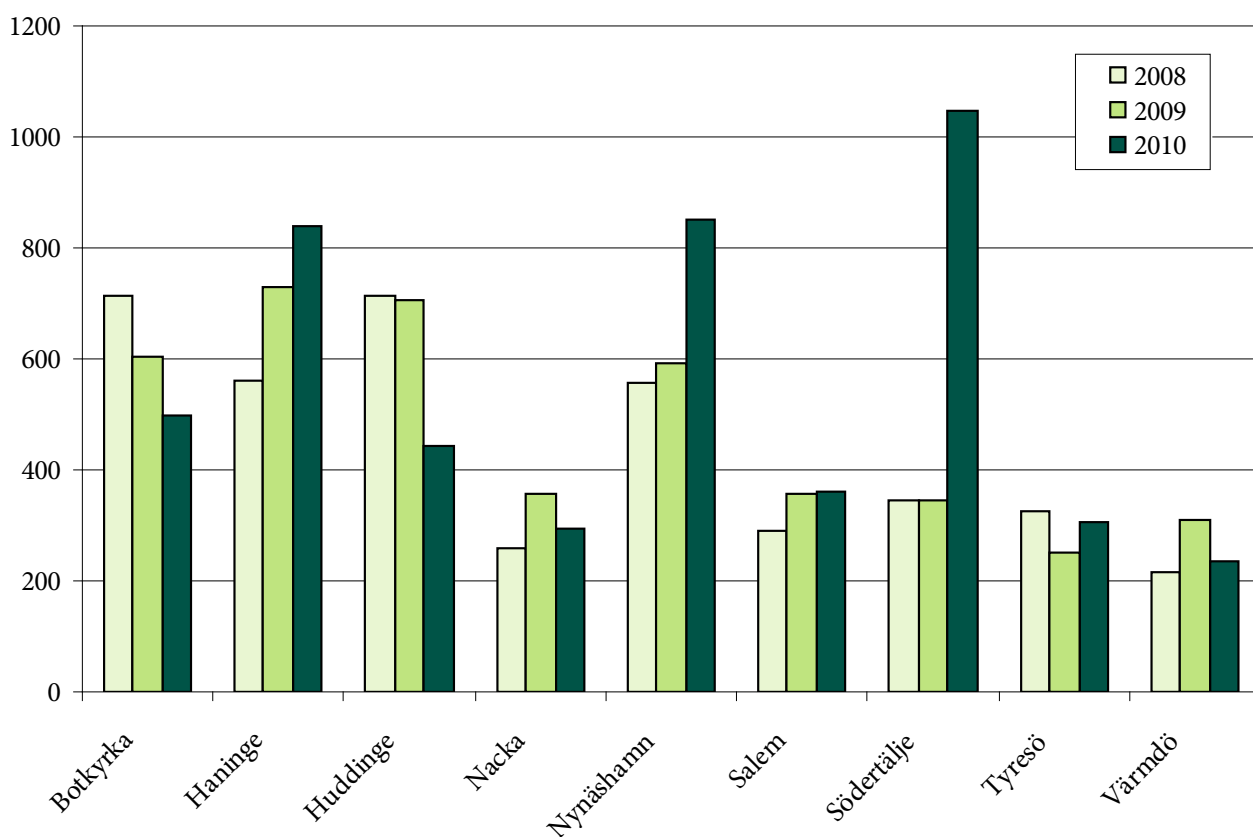
Nyckeltal: Kostnad för heldygnsvård för vuxna missbrukare

Tabell 4:2

Källa: Kommundatabasen

Kommun	Nyckeltal	2008	2009	2010
Botkyrka	Kostnad (kr) för heldygnsvård av vuxna personer med missbruksproblem per invånare 21-64 år	714	604	498
Haninge		560	728	838
Huddinge		715	707	443
Nacka		257	355	295
Nynäshamn		557	592	852
Salem		290	357	360
Södertälje		344	345	1 049
Tyresö		325	251	307
Värmdö		214	311	235

Kostnad (kr) för heldygnsvård av vuxna personer med missbruksproblem per invånare 21-64 år

Anledningen till Södertäljes ökning 2010 är att kostnaderna redovisas på ett annat sätt jämfört med tidigare år. Egenregiverksamheten har tidigare redovisats som öppna insatser, men faller nu under institutionsvård.

BILAGA 2

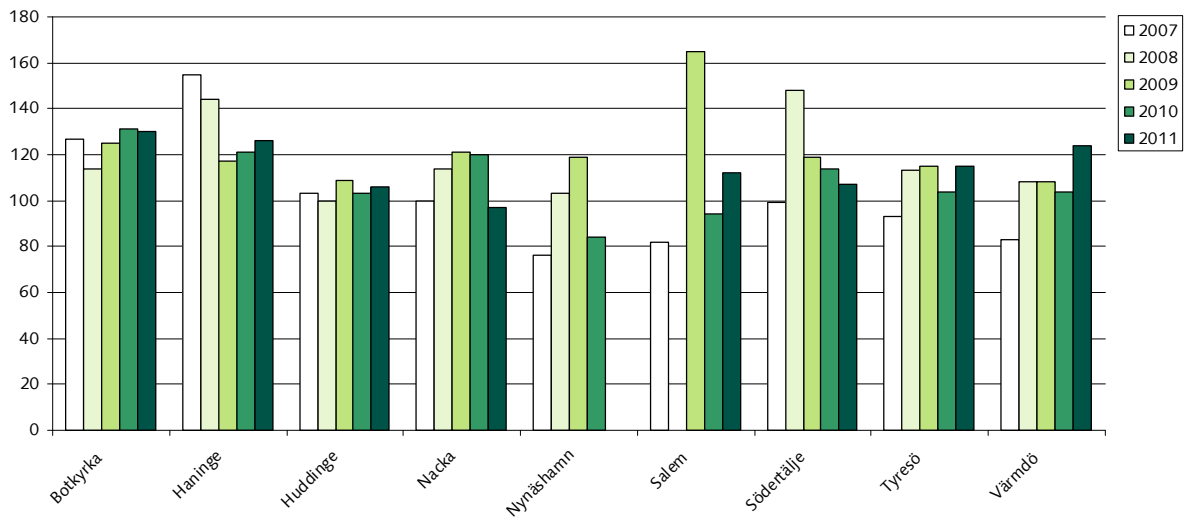
Andra skäl att barnavårdsutredningar förlängs, utöver att invänta utlåtande från BUP, polis etc.

- Nya uppgifter inkommit
- Inget skäl anges
- Avvaktar beslut i socialutskottet
- Avvakta skolsituation
- Skolan har sommarlov
- Nyinkommen information
- Modern uteblev från besök
- Verkställighet av utvisningsbeslut
- Godkännande av familjehem
- Familjen var utomlands 2 månader
- Avvakta att skolans konsultationsdokument inkommer
- Avvakta att handlingar ska inkomma
- Avvaktar resultat av utredning på utredningshem där barn och föräldrar är placerat.
- Förändrade förhållanden som påverkar utredningen, kräver uppföljning innan rätt insats kan beslutas.
- Har inkommit flera orosanmälningar under utredningstiden.
- Ungdomen har uteblivit från möten.
- Har inkommit flera orosanmälningar under utredningstiden. Val av insats måste utredas.
- I avslutningsfasen av utredningen blir oron på nytt stor kring situationen och mamma, som tidigare tackat nej till insats, ansöker om stöd.
- Komplicerad och svårutredd familjesituation
- Nya inkomna uppgifter ny inkommen ansökan som kan komma att förändra socialtjänstens bedömning

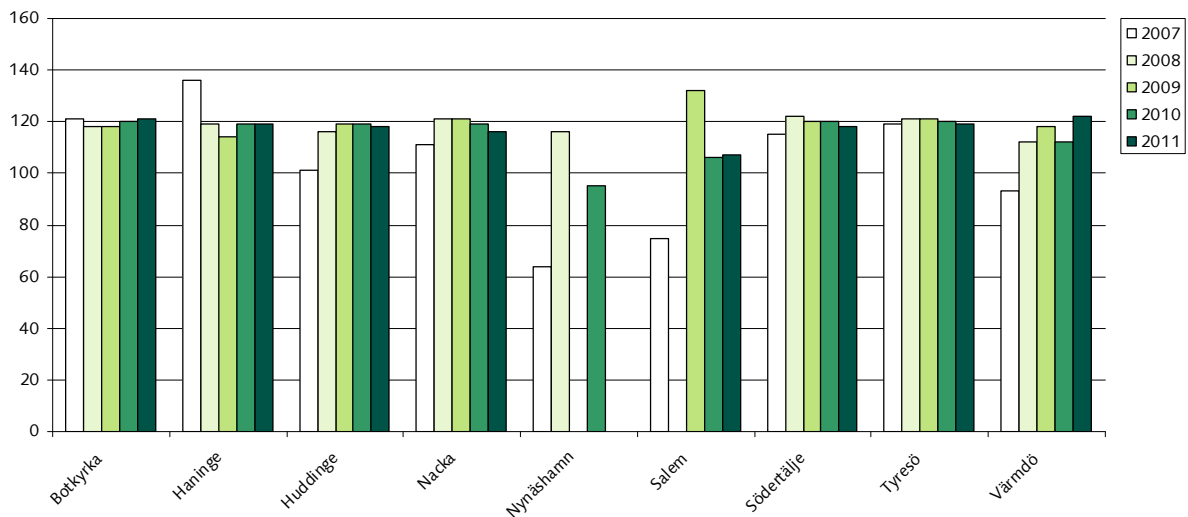
- Polisanmälan ang oro över missförhållanden i hemmet inkommer under slutet av utredningstiden
- Polisförhör ska genomföras
- Rättegångsprocess pågår. Avvaktar tingsrättens dom för ev skyddsbehov.
- Saknas anledning (tomt i beslutsmotivering)
- Svårigheter att få till stånd möte med föräldrarna
- Svårigheter att få till stånd möte med modern. Allvarlig oro för barnet
- Undanhöll sig polishandreckning vid verkställande av LVU § 6
- Under utredningstiden har det framkommit information rörande barnens utsatthet i förhållande till fadern. Utredningen behöver fortgå i syfte att säkerställa att situationen är tillfredsställande för barnen över tid.
- Val av insats måste utredas ytterligare
- Utredning har ej läst av föräldrarna .
- Inväntar familjerådslag .
- Mer information behövs innan utredning kan avslutas.
- Föräldrarna/vårdnadshavarna går ej att nå.
- Beslutsunderlag saknas.
- Nya förutsättningar vilket föranleder ansökan om LVU.
- Inkommit nya uppgifter som måste utredas vidare.
- Föräldrarna har varit bortresta.
- Föräldrarna har ej kommit på inbokade möten/uteblivit från möten.
- En utredning förlängd i avvaktan på möte med socialutskottet
- En utredning förlängd då modern uteblivit från ett flertal besök
- Utredningar, som gällde syskon, förlängdes i avvaktan till att fadern kunde komma till möten
- Väntar på omsorgsbedömning från den interna öppenvården.
- Väntar på omsorgsbedömning från utredningshem.
- Möten med familjen som blivit inställda eller svårt att få kontakt med.
- Några få är förlängda för att barnet är placerat i jourhem och man söker efter familjehem.

Bilaga 3: Barnavårdsutredningar 2007–2011

Medelvärde

Medianvärde

Andel (procent) över 120 dagar

